

Typology of Political Tendencies and the Social Factors Influencing Them (Case Study: Citizens of Pakdasht City)

1. *Ali. Keneshloo*
2. *Nayer. Pirahari**
3. *Hoshang. Zahiri*

1. PhD candidate of Sociology Department, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran
2. Assistant Professor of Sociology Department, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran
3. Assistant Professor of Sociology Department, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran

Email: n_pirahari@yahoo.com | Received: 24.10.2023 | Acceptance: 02.02.2024

*Journal of
Socio-political studies of Iran's
History and Culture*

eISSN: 2980-9770
<http://journalspsich.com>
Vol. 2, No 4, Pp: 382-396
Winter 2023

Original research article

How to Cite This Article:

Keneshloo, A., Pirahari, N., & Zahiri, H. (2023). Typology of Political Tendencies and the Social Factors Influencing Them (Case Study: Citizens of Pakdasht City), *psich*, 2(4): 382-396.

© 2023 by the authors. License Iran-Mehr: The Institute for Social Study and Research, Tehran, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Abstract

Political tendencies can be defined as individuals' internal readiness to perform a specific action in response to a political phenomenon. According to this definition, it should be noted that political tendencies are not a unidimensional concept and encompass a wide range of variables. This study aims to address this matter by utilizing a descriptive-analytical research method and a survey strategy to collect data from the citizens of Pakdasht City. The sample studied consists of 400 citizens of Pakdasht. The results of this study led to the identification of five types of political tendencies among the citizens of Pakdasht, which include radicals, liberals, moderates, conservatives, and reactionaries. Among these, a stable relationship exists between personal authoritarianism, political culture, political socialization, reference groups, socioeconomic status, and individual characteristics. Therefore, there is a significant relationship between the social factors influencing the political tendencies of Pakdasht citizens, summarized in components such as political socialization, political culture, personal authoritarianism, individual characteristics, religiosity, and inclination towards reference groups.

Keywords: Political tendencies, Political typology, Pakdasht

گونه شناسی تمایلات سیاسی و عوامل اجتماعی موثر بر آن (مورد مطالعه شهروندان شهر پاکدشت)

علی کنشلو^۱
نیر پیراهری^{۲*}
هوشنگ ظهیری^۲

۱. دکتری گروه جامعه شناسی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران
۲. استادیار گروه جامعه شناسی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران

دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۰۳ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۱۴ ایمیل نویسنده مسئول: n_pirahari@yahoo.com

چکیده

تمایلات سیاسی را در تعریف می‌توان آمادگی درونی افراد در انجام عملی خاص در برابر پدیده سیاسی تعریف کرد. متناسب با این تعریف باید گفته شود که تمایلات سیاسی یک مفهوم تک بعدی نبوده است. و مجموعه وسیعی از متغیرها را شامل می‌شود. این مطالعه در پی پرداختن به چنین امری با توجه به در نظر گرفتن روش تحقیق توصیفی تحلیلی و استراتژی پیمایشی به جمع آوری داده‌هایی از شهروندان شهر پاکدشت پرداخته است. نمونه مورد مطالعه ۴۰۰ نفر شهروندان شهر پاکدشت می‌باشد. نتایج این مطالعه به شناسایی ۵ گونه از تمایلات سیاسی شهروندان شهر پاکدشت انجامید. که شامل رادیکال‌ها، لیبرال‌ها، میانه رو‌ها، محافظه کارها، واپسگراها می‌شود. در این میان وجود ارتباط پایدار مابین اقتدار گرایی شخصی، فرهنگ سیاسی، جامعه پذیری سیاسی، گروه‌های مرجع و پایگاه اجتماعی اقتصادی و ویژگی‌های فردی می‌باشد. لذا بین عوامل اجتماعی موثر بر تمایلات سیاسی شهروندان پاکدشت که در مولفه‌هایی مانند جامعه پذیری سیاسی، فرهنگ سیاسی، اقتدارگرایی شخصیتی، ویژگی‌های فردی، دینداری، گرایش به گروه‌های مرجع خلاصه می‌گردد ارتباط معناداری وجود دارد و مورد تایید می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: تمایلات سیاسی، گونه شناسی سیاسی، پاکدشت.

فصلنامه علمی

مطالعات سیاسی-اجتماعی تاریخ و فرهنگ ایران

شاپا (الکترونیکی): ۹۷۷۰-۲۹۸۰
http://journalspsich.com
دوره ۲ | شماره ۴ | صص ۳۹۶-۳۸۲
زمستان ۱۴۰۲

نوع مقاله: پژوهشی

به این مقاله به شکل زیر استناد کنید

درون متن

(کنشلو و همکاران، ۱۴۰۲)

در فهرست منابع

کنشلو، علی، پیراهری، نیر، و ظهیری، هوشنگ. (۱۴۰۲). گونه شناسی تمایلات سیاسی و عوامل اجتماعی موثر بر آن (مورد مطالعه شهروندان شهر پاکدشت). مطالعات سیاسی-اجتماعی تاریخ و فرهنگ ایران، ۲(۴): ۳۸۲-۳۹۶.

مقدمه

در تعریف تمایلات سیاسی باید گفته شود که تمایلات سیاسی در واقع مفهومی دو بعدی از جامعه‌شناسی و روانشناسی در عرصه سیاست می‌باشد. (Biberman, 1985). بنابراین باید دانست که یک رخداد سیاسی در واقع از ترکیب تمایلات درونی افراد و نیز شرایط اجتماعی و بهره‌گیری سیاسی وی به وجود می‌آید (Håkansson, Östman, & Van Poeck, 2018). این مهم در اندیشه اندیشمندان این حوزه از قبیل: افلاطون، منتسکیو، ژان ژاک روسو، دیوید هیوم، الکس دو توکویل، امیل دورکیم و ماکس وبر مشهود است (James, 2011). با این وجود باید دانسته شود که با وجود ریشه غنی اندیشه‌های فلسفی در مورد تمایلات سیاسی افراد در اندیشه غربی لزوماً این اندیشه‌ها توان تبیین مباحث موجود در سایر کشورها را نداشته و چنین ادعایی نیز برقرار نیست (Fitzgerald, 2023). مهمترین زمینه برای تبیین تمایلات سیاسی در غیر غربی به ویژه کشورهای در حال توسعه چندوجهی بودن مسئله و تبدیل بسیاری از آنها می‌باشد. در واقع این کشورها سال‌های زیادی زیر سیطره نظام‌های قدرت در ساختار جهانی بوده‌اند. و در بیشتر موارد این مورد همیشه یا به عمد نادیده گرفته شده و یا یک تفسیر خام از آن مطرح شده است. (Temin, 2023). بنابراین «عوامل اثرگذار بر تمایلات سیاسی افراد به صورت یک الگوی خاص برای تمام ملت‌ها نمی‌باشد، ملت‌های مختلف جهان بنا به الگوهای تاریخی، فرهنگی، دینی، سیاسی، محیطی و همچنین بسته به تجربه زیسته افراد می‌تواند متفاوت باشد و همچنین به افراد به اشکال متفاوتی از این الگوها اثر بپذیرند. بنابراین الگوهای رفتار و تمایلات سیاسی افراد با توجه به عوامل مختلف متفاوت می‌باشد» (فیرحی، ۱۳۸۵: ۴۴). بدین ترتیب در تعریف کلی این شرایط خاص سیاسی هر جامعه است که مارا به شناخت عناصر سیاسی رهنمون می‌سازد. در مورد ایران نیز چنین روندی مشخص و مبرهن است. در واقع نکته‌ای که در ایران قابل توجه است این است که جمهوری اسلامی به صورت مشخص با نوعی دوگانگی در سنت و مدرنیته مواجهه می‌باشد (محقق و ناظمی، ۱۳۹۴). در این میان دنیای سنتی را دو فاکتور صالی یعنی عرف و مذهب پیش می‌برد. دنیایی که در اغلب مواقع با تکنولوژی در تضاد و تعارض می‌باشد. باید در نظر داشت نتیجه چنین تضادهایی که مابین سنت و مدرنیته در جامعه ایران وجود دارد نوعی گسست روانی و اجتماعی در بستر ایران حادث شده است (علوی پور ۱۳۹۵). در این باب باید پذیرفته که در جامعه ایران نوعی گذر از سنت مطرح شده است. بنابراین این نقطه عطف تاریخی ایجاب می‌کند که تحلیلی دیگر باره از تحولات سیاسی ایران کرد. تحلیلی که در آن تضاد و همزیستی سنت و مدرنیته جوابگوی همه تحولات می‌باشد (برقعی، ۱۳۸۳). بنابراین در این بررسی آنچه مبنای قرار گرفت بررسی تمایلات سیاسی مدرن و نیمه سنتی شهر پاکدشت بر مبنای واقعیت درونی این جامعه می‌باشد. در این بین باید توجه کرد

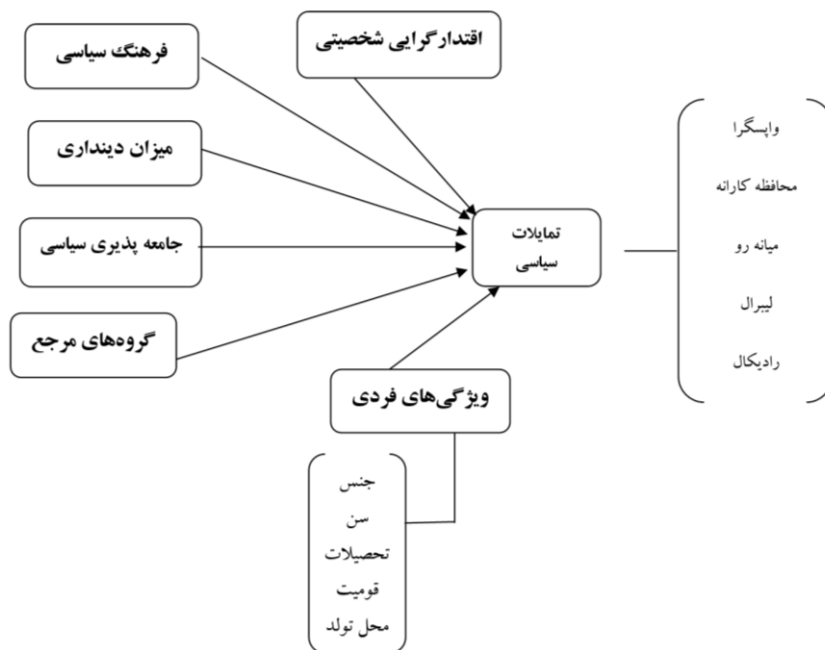
که در این جامعه نیز نوعی دوگانگی مطرح است. و همین دوگانگی‌ها تفاوت‌های اساسی را در تمایلات سیاسی این شهر ایجاد کرده است. که این تمایلات در اغلب موارد متضاد با هم می‌باشد (علوی پور، ۱۳۹۵). ریشه این تضاد بین سنت و مدرنیته در الگوی وارداتی از دموکراسی ریشه دارد. لذا همانطور که می‌دانیم جامعه ما یک جامعه در حال گذار از سنت به مدرنیته است، که در بین تمام کشورهایی که الگوی وارداتی از دموکراسی داشتند طولانی‌ترین دوره این گذار را طی نموده است (میرشجاعیان حسینی، دانشمند، ۱۴۰۰). زمانه‌ای که به قدمت صد سال به طول انجامید، که همراه آن رویارویی تجدد و سنت بخش‌های مهمی از جامعه را متاثر ساخت. چنین امری به شکل گیری نظام قشربندی متفاوتی و ساختار متفاوتی از جامعه انجامید. در این میان ارزشها و هنجارهای خاصی و الگوها و کنش‌هایی رفتار متفاوتی در جامعه عرضه شد (اسلامی، البرزی، سلطان زاده، ۱۳۹۸). اما باید در نظر داشت که این ارزشها و هنجارها مدام با فرهنگ سنتی جامعه در جدل بوده و به تهدید و تضعیف متقابل این دو نوع الگوی سنتی و مدرن منجر شده است، به گونه‌ای که بخش‌هایی از نظام قشربندی و طبقات ماقبل مدرن خود را حفظ نموده و بخش‌های بسیاری نیز دستخوش تحولات عظیم مدرنیسم شده است. بنابراین اگر این دو پارگی را بین سنت و مدرنیته بپذیریم بیشتر به مسأله بودن تمایلات سیاسی مردم که در کشا قوس این دو جریان عظیم سنت و مدرنیته قرار گرفته اند پی می‌بریم، که مدام تمایلات متفاوتی را ممکن است نسب به مسائل سیاسی برانگیزد (امینی، نوری، ۱۴۰۱)، به گونه‌ای که سبب می‌گردد طیف بندی گسترده‌ای از تمایلات سیاسی ایجاد نماید که افراد در بین این طیف جایگاهی را به خود اختصاص دهند. یکی از کامل ترین طیف بندی‌ها در خصوص تمایلات سیاسی از سوی عبدالرحمن عالم صورت گرفته است که مبنای بررسی تمایلات سیاسی در این پژوهش می‌باشد. در این طیف بندی عالم بین دو گرایش اصلی و قدیمی که در مطالعات مربوط به تمایلات و گرایشات سیاسی همیشه مبنای قضاوت اندیشمندان مختلف بوده یعنی گرایش راست و چپ پنج گونه تمایل سیاسی را مشخص نموده است که شامل تمایلات واپسگرا، محافظه کار، میانه رو، لیبرال و رادیکال می‌باشد (عبدالرحمن، ۱۳۷۹). در این راستا یکی از مهمترین سوالاتی که در این پژوهش به دنبال آن هستیم این است که گونه‌های مختلف تمایلات سیاسی در بین افراد به چه صورت است؟ به نوعی در پاسخ به این سوال به دنبال آن هستیم که سهم افراد در هر یک از این تمایلات سیاسی به چه میزان است؟

در ادامه این پژوهش به دنبال شناسایی عواملی نیز می‌باشد که این تمایلات را تحت تأثیر خود قرار دهد. در این راستا در بررسی و مطالعه تمایلات سیاسی شهروندان یک جامعه علاوه بر شیوه‌های زیست فردی و اجتماعی آنان و اینکه دارای چه نوع جهت گیری سیاسی باشد، اینکه دارای اندیشه‌های دموکراتیک باشند یا خیر؟ بستر تاریخی و فرهنگی آن جامعه به عنوان یک ساختار

کلان‌دارای اهمیت است. لذا در کنار ساختارهای خرد برای شناخت تمایلات سیاسی افراد می‌بایستی ساختارهای کلان جامعه را نیز در نظر گرفت. بنابراین در این پژوهش با توجه به در نظر گرفتن ساختارهای خرد و کلان (توجه به ویژگی‌های فردی و ساختارهای کلان تر جامعه) سعی می‌شود تا متغیرهایی از هر دو سنخ به عنوان متغیرهای اثرگذار بر تمایلات سیاسی شهروندان به‌بوته آزمایش گذاشته شود.

تمایل سیاسی مردم متأثر از فرهنگ عمومی و برآیندی از رفتار عمومی، سلیقه‌ها و تجربه‌های شخصی افراد جامعه محسوب می‌شود. اما این تمایلات را نمی‌توان صرفاً توده‌های تصادفی نامید که جدا از هم زندگی می‌کنند، بلکه می‌بایستی آن را به صورت یک کل منسجم در نظر گرفت که از تجربیات شخصی و جمعی ریشه گرفته و اعم از هر تجربه به صورت منفرد است. این تجربه‌های شخصی در جامعه ایرانی تجربه بهره‌گیری از فضای فرهنگ سیاسی، جامعه‌پذیری سیاسی، اقتدارگرایی شخصیتی و جهت‌گیری‌های مذهبی می‌باشد. خلیقات و تمایلات جهت‌دهنده رفتار افراد به طور کلی و رفتار سیاسی به طور خاص هستند. لذا مجموع این عوامل گوناگونی که شامل عوامل فردی و جمعی می‌باشد، بر تمایلات سیاسی افراد موثر است. در این راستا پژوهش حاضر با گونه‌شناسی تمایلات سیاسی با شناخت انواع گونه‌های تمایل شهروندان شهر پاکدشت به سیاست و همچنین عوامل اجتماعی موثر بر آن می‌خواهد سهم اثرگذاری هر یک از این عوامل را بر گونه‌های مختلف تمایل سیاسی شهروندان شهر پاکدشت بسنجد.

متناسب با آنچه گذشت می‌توان چارچوب مفهومی این مطالعه را به شکل زیر ترسیم نمود.

شکل ۱. چارچوب مفهومی پژوهش

روش پژوهش

این پژوهش به لحاظ روش و نوع، از نوع روش پیمایشی^۱ است. از آن جا که در پژوهش حاضر، همه ی متغیرها از پیش موجودند و محقق نمیتواند در ایجاد یا تغییر میزان آنها مداخله کند، تحقیق از نوع تحقیقات پس از وقوع^۲ است. این پژوهش از نظر فرآیند و شیوه گردآوری داده‌ها جز مطالعات میدانی به حساب می‌آید. که داده‌ها در میدان تحقیق (شهرپاکدشت) جمع‌آوری شده است و تکنیک جمع‌آوری داده‌ها نیز پرسشنامه محقق ساخته می‌باشد. در این مطالعه، جامعه آماری شامل تمامی شهروندان شهر پاکدشت می‌باشد، که طبق آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۵ این تعداد ۲۳۶۳۱۹ نفر بوده است. برای محاسبه اندازه نمونه در تحقیقات اجتماعی از فرمول‌های گوناگونی استفاده می‌شود، مطابق با این فرمول حجم نمونه برابر با ۳۸۴ نفر می‌باشد. باتوجه به اینکه ممکن است برخی پرسشنامه‌ها

1 - Servay method

2 - Ex-post facto

پاسخ داده نشود و یا برگشت نگردد، تعداد ۴۱۰ پرسشنامه در اختیار پاسخگویان قرار گرفت تا با کم بودن تعداد پاسخگویان مواجه نشویم. در نتیجه تعداد ۴۰۰ پرسشنامه مورد تایید قرار گرفت. در این پژوهش، جهت نمونه‌گیری ابتدا از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده نموده ایم. بدین معنا که در مرحله اول از هر دو منطقه شهرداری شهر پاکدشت که هر منطقه شامل ۴ ناحیه و جمعاً دارای ۸ ناحیه می‌باشد بصورت تصادفی ساده دو خیابان را از هر ناحیه انتخاب کرده ایم، که جمعاً ۱۶ خیابان را در بر می‌گیرد. سپس از هر خیابان حدود ۲۵ خانه به صورت تصادفی سیستماتیک انتخاب شد و با مراجعه به این خانه‌ها افراد نمونه از خانه‌هایی منتخب برگزیده و پرسشنامه را در اختیار آنان قرار داده ایم. در این پژوهش تکنیک جمع‌آوری داده‌ها به صورت پرسشنامه محقق ساخته می‌باشد

لازم به ذکر است که شیوه انتخاب واحدهای مسکونی در داخل هر یک از بلوک‌ها نیز تصادفی سیستماتیک بوده است، بدین صورت که تعداد واحدهای مسکونی موجود در خیابان مورد نظر بر تعداد پرسشنامه‌هایی که باید در آن خیابان پر شود، تقسیم گردید و عدد حاصله (X) بعنوان فاصله بین واحدها در نظر گرفته شد که اولین واحد بصورت تصادفی انتخاب شده و واحدهای بعدی با رعایت فاصله بین واحدها (X) انتخاب گردید. در پژوهش حاضر متناسب با سطوح سنجش متغیرها، از روش‌های آماری مناسب استفاده شده است. آزمونهای مورد استفاده در این پژوهش از نوع آزمونهای همبستگی بین متغیر مستقل و وابسته می‌باشد.

یافته‌ها

اندازه‌گیری متغیر وابسته تمایلات سیاسی

به منظور بررسی تمایلات سیاسی در این بخش باید توجه داشت که هر متغیر به شیوه امتیاز دهی اندازه‌گیری می‌شود. در این زمینه همچنان که بیان شد این متغیر با گویه‌های پنج‌گانه قابل سنجش می‌باشد (که از امتیاز کاملاً موافقم ۵، امتیاز، موافقم، ۴، امتیاز، نظری ندارم ۳، امتیاز، مخالفم ۲ امتیاز و در نهایت کاملاً مخالفم ۱ امتیاز تشکیل شده است). با توجه به ۲۰ گویه تعریف شده در این متغیر افراد می‌توانند امتیاز مابین ۲۰ تا ۱۰۰ را دریافت نمایند. عدد ۲۰ تا ۳۵ متعلق به واپسگرا بوده است. از ۳۶ تا ۵۱ متعلق به محافظه کار از ۵۲ تا ۶۷ متعلق به میانه رو و از ۶۸ تا ۸۳ متعلق به لیبرال و در نهایت از ۸۴ تا ۱۰۰ متعلق به رادیکالها هستند.

جدول ۱ به بیان وضعیت این متغیر می‌پردازد. مطابق با داده‌های این جدول ۱۲۱ نفر (۳۰,۲۵ درصد) واپس‌گرا، ۱۴۵ نفر (۳۶,۲۵ درصد) محافظه‌کار، ۸۵ نفر (۲۱,۲۵ درصد) میانه‌رو، ۳۱ نفر (۷,۷۵ درصد) لیبرال، ۱۸ نفر (۴,۵ درصد) رادیکال می‌باشند.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیر تمایلات سیاسی و ابعاد آن

تمایلات سیاسی	درجه بندی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی	میانگین
واپس‌گرا	۲۰-۳۵	۱۲۱	۳۰,۲۵	۳۰,۲۵	۲۵,۷
محافظه‌کار	۳۶-۵۰	۱۴۵	۳۶,۲۵	۶۶,۵	۴۶,۷
میانه‌رو	۵۱-۶۷	۸۵	۲۱,۲۵	۸۷,۷۵	۶۳,۴
لیبرال	۶۸-۸۴	۳۱	۷,۷۵	۹۵,۵	۷۸,۵
رادیکال	۸۵-۱۰۰	۱۸	۴,۵	۱۰۰	۸۷,۶

اندازه‌گیری متغیرهای مستقل (فرهنگ سیاسی، دینداری، جامعه‌پذیری سیاسی، اقتدارگرایی و گرایش به گروه مرجع)

مطابق با داده‌های جدول ۲ میانگین متغیرهای در درون نمونه بالای نقطه عطف ۳ می‌باشد. بنابراین می‌توان ادعا نمود توافق نسبی پیرامون متغیرها در نمونه وجود دارد. از طرفی استیون در سال ۲۰۰۹ بیان کرد که پراکندگی نمرات هر متغیر جهت اعتبار عملیات میدانی باید دارای انحراف معیار بالای عدد ۰,۵ باشد. در غیر این صورت حتماً بسیاری از پاسخ‌دهندگان به سؤالات بی تفاوت بوده‌اند. چولگی کلیه متغیرها و کشیدگی آن‌ها در بازه ۳ و ۳- و ۵ و ۵- است یعنی شرط کافی برای نرمال بودن توزیع داده‌ها وجود دارد و داده‌های پژوهش از الگوی زنگوله‌ای نرمال تبعیت می‌کند.

جدول ۲. داده‌های توصیفی متغیرهای مستقل

تعداد	مینیمم	ماکزیمم	میانگین	انحراف استاندارد	فرهنگ سیاسی
۴۰۰	۱,۲۰	۵	۴,۱۵	۰,۶۸	فرهنگ سیاسی
۴۰۰	۱,۵۰	۵	۳,۶۸	۰,۶۳	دینداری
۴۰۰	۱,۲۰	۵	۳,۷۳	۰,۹۷	جامعه‌پذیری سیاسی
۴۰۰	۱,۱۷	۴,۶۷	۳,۵۱	۰,۷۱	اقتدارگرایی
۴۰۰	۱,۳۳	۴,۶۷	۳,۷۶	۰,۷۹	گرایش به گروه مرجع

فرضیه اول: بین جامعه‌پذیری سیاسی با تمایلات سیاسی شهروندان شهر پاکدشت رابطه معنادار وجود دارد.

با توجه به سطح دو متغیر ترتیبی و فاصله‌ای آزمون اسپیرمن را می‌توان در نظر گرفت مقادیر این آزمون در جدول ۳ آمده است

جدول ۳. آزمون رابطه جامعه‌پذیری سیاسی و تمایلات سیاسی بر حسب آزمون اسپیرمن

متغیر	آماره	متغیر
تمایلات سیاسی	ضریب همبستگی	جامعه‌پذیری سیاسی
۰,۱۵	سطح معناداری	۰,۰۰۰
۴۰۰	تعداد	۴۰۰
۱,۰۰	ضریب همبستگی	۰,۱۵
.	سطح معناداری	۰,۰۰
۴۰۰	تعداد	۴۰۰

با توجه به سطح معناداری $\text{sig} = 0$ می‌توان عنوان داشت که فرضیه حاضر با سطح اطمینان ۹۹ درصد به تأیید می‌رسد. شدت رابطه ۰,۱۵ می‌باشد که از شدت ضعیف تا متوسط برخوردار است. در نتیجه فرضیه مذکور پذیرفتنی است. به عبارتی دیگر تمایلات سیاسی افراد بر میزان جامعه‌پذیری سیاسی تأثیر داشته است.

فرضیه دوم: بین فرهنگ سیاسی با تمایلات سیاسی شهروندان شهر پاکدشت رابطه معنادار وجود دارد.

با توجه به سطح دو متغیر ترتیبی و فاصله‌ای آزمون اسپیرمن را می‌توان در نظر گرفت مقادیر این آزمون در جدول ۴ آمده است

جدول ۴. آزمون رابطه سنجی مابین دو متغیر تمایلات سیاسی و فرهنگ سیاسی بر حسب آزمون

اسپیرمن

متغیر	آماره	متغیر
تمایلات سیاسی	ضریب همبستگی	افرهنگ سیاسی
۰,۴۹۵	سطح معناداری	۰,۰۰۰
۴۰۰	تعداد	۴۰۰
۱,۰۰	ضریب همبستگی	۰,۴۹۵
.	سطح معناداری	۰,۰۰
۴۰۰	تعداد	۴۰۰

با توجه به داده‌های جدول فوق می‌توان عنوان داشت که فرضیه حاضر در سطح اطمینان ۹۹ درصد و سطح معناداری $\text{sig}=0$ مورد تأیید قرار می‌گیرد. شدت رابطه ۰,۴۹۵ است که از شدت رابطه قوی مثبت برخوردار است. لذا بین فرهنگ سیاسی و تمایلات سیاسی رابطه وجود دارد.

فرضیه سوم: بین اقتدارگرایی شخصیتی با تمایلات سیاسی شهروندان شهر پاکدشت رابطه معنادار وجود دارد.

با توجه به سطح دو متغیر ترتیبی و فاصله‌ای آزمون اسپیرمن را می‌توان در نظر گرفت مقادیر این آزمون در جدول ۵ آمده است

جدول ۵. آزمون رابطه سنجی مابین دو متغیر تمایلات سیاسی و اقتدار گرایی شخصیتی

متغیر	آماره	متغیر	
		اقتدار	گرای
تمایلات سیاسی	ضریب همبستگی	۱	۰,۰۷۸**
تمایلات سیاسی	سطح معناداری	۰	۰,۰۰۰
	تعداد	۴۰۰	۴۰۰
	ضریب همبستگی	۰,۰۷۸**	۱,۰۰
اقتدار	سطح معناداری	۰,۰۰	۰
	تعداد	۴۰۰	۴۰۰
	ضریب همبستگی	۰,۰۷۸**	۱,۰۰

بر مبنای داده‌های جدول فوق می‌توان عنوان داشت که با توجه به سطح معناداری $\text{sig}=0$ و سطح اطمینان ۹۹ درصد فرضیه مورد تأیید است اما بر مبنای شدت رابطه یعنی ۰,۰۷۸- می‌توان عنوان داشت که رابطه بسیار ضعیف و از نوع رابطه مستقیم منفی می‌باشد. اما به این وجود با توجه به پارامترهای آماری فرضیه حاضر در سطح اطمینان ۹۹ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه چهارم: بین ویژگی فردی با تمایلات سیاسی شهروندان شهر پاکدشت رابطه معنادار وجود دارد.

با توجه به سطح دو متغیر ترتیبی و فاصله‌ای آزمون اسپیرمن را می‌توان در نظر گرفت مقادیر این آزمون در جدول ۶ آمده است

جدول ۶. آزمون رابطه تمایلات سیاسی و ویژگی فردی بر حسب آزمون اسپیرمن

متغیر	آماره	متغیر
تمایلات سیاسی	ضریب همبستگی	ویژگی فردی
۰,۰۰۰	سطح معناداری	** -۰,۳۴
۴۰۰	تعداد	۰
۱,۰۰۰	ضریب همبستگی	۴۰۰
۰	سطح معناداری	** -۰,۳۴
۴۰۰	تعداد	۰

بر مبنای داده‌های جدول فوق می‌توان عنوان داشت که فرضیه حاضر با توجه به سطح معناداری $\text{sig}=0$ در سطح اطمینان ۹۹ درصد به تائید می‌رسد لازم به ذکر است که شدت رابطه ۰,۳۴۲ می‌باشد که خبر از رابطه مثبت قوی و مستقیمی مابین این دو متغیر دارد. به عبارتی دیگر تمایلات سیاسی افراد بر ویژگی‌های فردی تاثیر داشته است.

فرضیه پنجم: بین گرایش به گروه‌های مرجع با تمایلات سیاسی شهروندان شهر پاکدشت رابطه معنادار وجود دارد.

با توجه به سطح دو متغیر ترتیبی و فاصله‌ای آزمون اسپیرمن را می‌توان در نظر گرفت مقادیر این آزمون در جدول ۷ آمده است

جدول ۷. آزمون رابطه تمایلات سیاسی و گرایش به گروه مرجع بر حسب آزمون اسپیرمن

متغیر	آماره	تمایلات سیاسی	گرایش به گروه مرجع
تمایلات سیاسی	ضریب همبستگی	۱	** ۰,۹۸۷
۰,۰۰۰	سطح معناداری	۰	۰,۰۰۰
۴۰۰	تعداد	۴۰۰	۴۰۰
گرایش به گروه مرجع	ضریب همبستگی	** ۰,۹۸۷	۱,۰۰۰
۰	سطح معناداری	۰,۰۰۰	۰
۴۰۰	تعداد	۴۰۰	۴۰۰

با توجه به داده‌های جدول فوق می‌توان عنوان داشت که فرضیه حاضر با توجه به سطح معناداری $0=\text{sig}$ در سطح اطمینان ۹۹ درصد به تائید می‌رسد. شدت رابطه برابر با ۰,۹۸۷ می‌باشد که خبر از وجود رابطه مثبت مستقیم قوی دارد.

در نتیجه فرضیه مذکور پذیرفتنی است. به عبارتی دیگر تمایلات سیاسی افراد بر میزان گرایش به گروه‌های مرجع افراد تاثیر داشته است.

فرضیه ششم: بین میزان دینداری با تمایلات سیاسی شهروندان شهر پاکدشت رابطه معنادار وجود دارد.

برای بررسی آزمون فرضیه ششم پژوهش از آزمون ضریب همبستگی پیرسون در سطح خطای ۰/۰۵ استفاده شد.

جدول ۸. آزمون همبستگی پیرسون بین متغیرهای دینداری با تمایلات سیاسی

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معنیداری
دینداری اعتقادی	۴۰۰	۰/۴۱۰	۰/۰۰۰۱
دینداری عاطفی	۴۰۰	۰/۳۳۲	۰/۰۰۰۱
دینداری مناسکی	۴۰۰	۰/۳۸۳	۰/۰۰۰۱
دینداری	۴۰۰	۰/۵۰۴	۰/۰۰۰۱

همانطور که در جدول ۸ مشاهده می‌شود ضریب همبستگی بین دینداری با تمایلات سیاسی برابر است با (r=۰/۵۰۴) که در سطح خطای ۰/۰۱ رابطه مثبت و معناداری دارند. همچنین ضریب همبستگی بین دینداری اعتقادی با تمایلات سیاسی برابر است با (r=۰/۴۱۰، P<۰/۰۵)، ضریب همبستگی بین دینداری عاطفی با تمایلات سیاسی برابر است با (r=۰/۳۳۲، P<۰/۰۵)، ضریب همبستگی بین دینداری مناسکی با تمایلات سیاسی برابر است با (r=۰/۳۸۳، P<۰/۰۵) بنابراین بین دینداری با تمایلات سیاسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، یعنی هر چه دینداری افزایش یابد میزان تمایلات سیاسی نیز افزایش پیدا می‌کند. لذا فرضیه ششم پژوهش تایید می‌شود.

نتیجه‌گیری

از مجموع مباحث صورت گرفته در این پژوهش تحت عنوان «گونه‌شناسی تمایلات سیاسی و عوامل اجتماعی موثر بر آن (مورد مطالعه: شهروندان شهر پاکدشت)» در نهایت بایستی نتایج موضوع بررسی گردد:

مسئله تأثیر عقاید ارزش‌ها و گرایش‌های سیاسی در جهت دهی سیاست‌ها و سیاست‌گذاری‌های کلی جامعه در جامعه‌شناسی سیاسی از موضوعات بسیار بحث‌برانگیز و مورد توجه صاحب نظران این رشته است. خصوصاً در دهه‌های تاریخ معاصر نقش نخبگان سیاسی و گرایش‌های آنها بیش از گذشته در تصمیم‌سازی‌های سیاسی مورد توجه محققان قرار گرفته است و کارهای علمی مهمی در جهان در این حوزه انجام شده است. نگرش‌ها و گرایش‌های سیاسی معمولاً یکی از تأثیرگذارترین عوامل بر ساختارهای سیاسی جامعه بوده است. تأثیرگذاری گرایش‌های فکری و ایدئولوژیک در

تصمیم‌گیری‌های سیاسی فرهنگی و حتی اقتصادی و نظامی دولت نمود عینی و عملی پیدا می‌کند. مطالعات و مشاهدات نشان می‌دهد که در ایران امروز چنین نگرش‌ها و گرایش‌های مربوط در جامعه در قالب دو جناح سیاسی عمده مطرح شده است که این موضوع در بحث شهروندان شهر پاکدشت نیز صدق می‌نماید در همین زمینه نیز دو سوال اصلی در پژوهش مطرح گشته است:

۱- گونه‌های تمایلات سیاسی شهروندان پاکدشت به چه صورت است؟

۲- عوامل اجتماعی موثر بر تمایلات سیاسی شهروندان پاکدشت کدامند؟

اما قبل از پاسخ به نتیجه دو سوال، چارچوب نظری نیز بایستی مشخص گردد؛ چارچوب نظری در این پژوهش ما را در راستای موضوع گرایش‌های سیاسی به این نتیجه سوق می‌دهد که چپ و راست دو واژه متضاد هستند که بیش از دو قرن برای نشان دادن اهمیت تقابل ایدئولوژی‌ها و جنبش‌هایی به کار می‌روند که جهان اندیشه و عمل سیاسی را تقسیم کرده‌اند. از دو واژه متقابل چپ و راست می‌توان استفاده تاریخی، توصیفی و اصولی کرد، زیرا می‌توانند دو طرف مناقشه را خلاصه و موجز کنند؛ سنجشگر و ارزیاب هستند، زیرا می‌توانند یک قضاوت ارزشی مثبت یا منفی از هر طرف که باشد بیان کنند؛ تاریخی هستند، زیرا می‌توانند گذر از یک مرحله به مرحله دیگر زندگی سیاسی یک ملت را نشان دهند. دو واژه چپ و راست نوعاً شیوه دو وجهی تفکر را نشان می‌دهد. این دو گانه گرایه‌های ویژه‌ای در بعضی موارد نقش متمایز کننده امور از هم و در برخی موارد نقش متکامل کننده امور نسبت به هم را داشته‌اند که البته مانند کاربرد واژه‌های اصلاح طلب و محافظه کار و یا دموکراتیک و اقتدارگرا، کاربرد چپ و راست در ادبیات سیاسی معمولاً نقش تمایز و تقابل را داراست (بابیو، ۱۳۸۴: ۳۲-۳۱؛ به نقل از پیراوری، ۱۳۹۹: ۱۰۲). همچنین با مروری بر ادبیات نظری تمایلات و گرایش‌های سیاسی، و در نظر گرفتن پیچیدگی مفهوم تمایلات سیاسی، طیف بندی‌های مختلفی در این زمینه صورت گرفته است. یکی از کامل‌ترین طیف بندی‌ها در خصوص تمایلات یا گرایش‌های سیاسی از سوی عبدالرحمن عالم صورت گرفته است، که در این پژوهش مبنای کار قرار گرفت. عالم در این طیف بندی پنج گرایش را مشخص می‌کند که شامل واپسگراها، محافظه کارها، میانه روها، لیبرال‌ها و رادیکال‌ها می‌باشد. وی با در نظر گرفتن دو مفهوم اصلی و پایه‌ای ارزش‌های سیاسی و دگرگونی سیاسی سعی می‌کند تا با شناسایی نگرش‌ها و مواضع این پنج گرایش مذکور بر پایه این دو مفهوم موقعیت آن‌ها را بر روی یک طیف مشخص و شباهت‌ها و تفاوت‌های آن‌ها را بازشناسی کند (عالم، ۱۳۷۹: ۱۱۵). بر این مبنا سوالات اصلی پژوهش مطرح گشته است:

۱- در نتیجه گیری سوال اصلی اول بایستی گفت که گونه‌های تمایلات سیاسی شهروندان

پاکدشت عبارت است از واپسگرا، محافظه کارانه، میانه رو، لیبرال، رادیکال. به منظور

برآورد این تمایلات از ۲۰ سوال پنج گویه‌ای استفاده شد و پس از اندازه‌گیری و کمی

کردن متغیرها مشخص شد که ۳۰,۲۵ درصد پاسخ دهندگان واپسگرا، ۳۶,۲۵ درصد محافظه کار، ۲۱,۲۵ درصد میانه رو، ۷,۷۵ درصد لیبرال و ۴,۵ درصد رادیکال هستند. بدین ترتیب می‌توان بیان داشت که بخش بزرگی از مردم پاکدشت دارای گرایش سیاسی واپسگرا و محافظه کار می‌باشد. به نحوی که ۶۶,۵ درصد مردم پاکدشت در این دو طیف قرار دارند. بنابراین گرایش‌های سیاسی در پاکدشت از نوع گرایش‌های راست می‌باشد. بنابراین باید عنوان شود که اغلب مردم پاکدشت اعتقاد بر این دارند که بیشتر تصمیمات سیاسی باید براساس قدرت حاکمه و هیات حاکمه انجام شود. این افراد تمایل زیادی برای حفظ نظم و سلسله مراتب اجتماعی سنتی دارند. طرفداران گرایش‌های راست بر این باور هستند که مذهب و نظام سیاسی حاکمه قدرت برقراری نظم را در جامعه دارند.

۲- نتیجه سوال دوم اصلی پژوهش نیز عبارت است از اینکه عوامل اجتماعی موثر بر تمایلات سیاسی شهروندان پاکدشت در مولفه‌هایی مانند جامعه پذیری سیاسی، فرهنگ سیاسی، اقتدارگرایی شخصیتی، ویژگی‌های فردی، دینداری، گرایش به گروه‌های مرجع خلاصه می‌گردد.

در نتیجه:

- ۱- مابین جامعه پذیری سیاسی و تمایلات سیاسی رابطه معناداری وجود دارد.
- ۲- مابین فرهنگ سیاسی و تمایلات سیاسی افراد رابطه وجود دارد
- ۳- مابین اقتدارگرایی شخصیتی و تمایلات سیاسی رابطه وجود دارد
- ۴- مابین ویژگی‌های فردی و تمایلات سیاسی رابطه وجود دارد
- ۵- مابین دینداری و تمایلات سیاسی رابطه وجود دارد
- ۶- مابین گرایش به گروه مرجع و تمایلات سیاسی رابطه وجود دارد

نهایتاً از مجموع نتایج فرضیات به این حقیقت دست می‌یابیم که تمام فرضیات بر مبنای تحلیل در پژوهش حاضر مورد تایید قرار گرفته‌اند. البته برای رسیدن به این تاییدات در مسیر کار با دشواری‌های مختلفی مواجه بوده‌ایم که برخی از این محدودیت‌ها به دلیل سیاسی بودن موضوع، بی‌علاقگی پاسخگویان نسبت به بحث و ترس از بیان حقیقت، محدودیت در رسیدن به برخی آمار و ارقام توسط مسئولین، پاسخ به سوالات توسط برخی پاسخگویان بر مبنای تعصب و نه واقعیت، می‌باشد.

در این پژوهش نیز به ارائه پیشنهاداتی در دو قسمت علمی و کاربردی می‌پردازیم که در قسمت علمی پیشنهاد می‌گردد که در بخش گونه‌شناسی تمایلات سیاسی و عوامل اجتماعی موثر بر آن تحقیقات بیشتری انجام شود و کلاس‌های جامعه‌شناسی آموزشی در موضوع مرتبط با تمایلات

سیاسی شکل گیرد. همچنین در قسمت کاربردی پیشنهاد می‌گردد که نهادهای مهم تصمیم‌ساز در جهت جلب تمایلات عمومی اقلیت‌های قومی در پروسه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و مدیریتی، نقش مهم و فعالی در این امر، جهت توسعه همه‌جانبه به کشور داشته باشند و جامعه‌پذیری و آموزش با تأکید بر اشتراکات عام فرهنگی و اجتماعی از طریق رسانه‌ها و آموزش رسمی انجام شود. همچنین پیشنهاد می‌گردد تا شرایطی محقق گردد که روابط بین گروه‌های قومی و فرهنگی تقویت گردد تا در یکسونگری گرایشی کمتر گشته و تمایلات سیاسی منطقی‌تر ارزیابی گردد. لذا نهادهای آموزشی و دانشگاهی می‌توانند در راستای توسعه امر آموزش عمومی در قبال موضوع توجه به گرایش‌های سیاسی و عوامل موثر بر آن، و بهبود ارائه خدمات آموزشی به اقلیت‌های قومی از نتایج این تحقیق و پژوهش‌های مشابه استفاده نمایند.

منابع و مأخذ

- اسلامی، نازنین، البرزی، فریبا، سلطان زاده، حسین. (۱۳۹۸). تحلیل اندیشه‌های مدرنیسم بر روند شکل‌گیری و تغییر خیابان‌های شهری ایران و ازبکستان (مطالعه خوردی شهر تهران و تاشکند). فصلنامه شهر ایرانی اسلامی، ۱۰(۳۹)، ۵۵-۶۹.
- امینی، علیرضا، نوری، جواد. (۱۴۰۱). سیر تحول تاریخی مدرنیته سیاسی در ایران. مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه، ۸(۴)، ۲۷-۹۲.
- برقی، محمد. (۱۳۸۳). تاریخ و مبانی اندیشه سیاسی در دوران جدید. بازتاب اندیشه، (۵۵)-۵۶.
- پیراهری، نیر، کشاورز، حمیدرضا. (۱۳۹۹). از نازی آباد تا باستی هیلز: جستارهایی در باب جامعه‌شناسی گونه‌های دینداری و گرایش‌های سیاسی. تهران: نشر سمن.
- عالم، عبدالرحمن. (۱۳۷۹). بازبینی طیف گرایش‌های سیاسی. مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، ۴۸.
- علوی پور، سید محسن. (۱۳۹۵). مدرنیته و مواجهه فکری ایران با آن: بررسی و نقد کتاب رویارویی فکری ایران با مدرنیته. پژوهش‌نامه انتقادی متون و برنامه علوم انسانی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۶(۴)، ۱۳۳-۱۵۲.
- محقق‌نسب، عنایت‌الله، ناظمی، الهام. (۱۳۹۴). تأثیر هویت بر منظر شهرهای ایرانی-اسلامی (گذر از سنت به مدرنیته). دومین کنفرانس ملی معماری و منظر شهری پایداری.

- میر شجاعیان حسینی، ایمان، دانشمند، ریحان. (۱۴۰۰). سیر گذر از سنت به مدرنیته در هویت بخشی به معماری ایرانی به منظور بررسی مفهوم فضا. چهارمین همایش ملی فناوری‌های نوین در مهندسی معماری، عمران و شهرسازی.

References

- Biberman, G. (1985). Personality and characteristic work attitudes of persons with high, moderate, and low political tendencies. *Psychological Reports*, 57(3_suppl), 1303-1310.
- Håkansson, M., Östman, L., & Van Poeck, K. (2018). The political tendency in environmental and sustainability education. *European Educational Research Journal*, 17(1), 91-111.
- James, S. (2011). Recent tendencies in the history of political thought. *History of European Ideas*, 37(3), 396-402.
- Fitzgerald, C. (2023). A Theoretical Foundation for Classical Character Archetypes. *Journal of College and Character*, 24(1), 41-51.
- Temin, D. M. (2023). Development in decolonization: Walter Rodney, third world developmentalism, and "Decolonizing Political Theory". *American Political Science Review*, 117(1), 235-248.